

Fenstadsøkningen

Organ til fremme av det kulturelle, sosiale og aktive miljø i Fenstad

Nr. 1 • 2021 • Utgiver: Fenstad vel

17. MAI FEIRING

2021

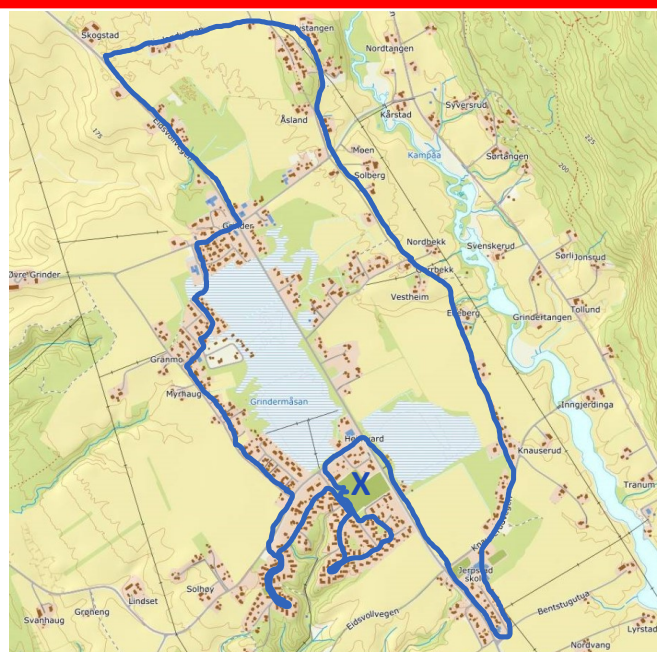
Kjøreplan for hestekortesje:

Start på fotballbanen kl 12:00

Rute: Fotballbanen – Idrettsvegen – Tiursvingen
- Måltrostvegen – Duelia - Kaiesletta -
Orresvingen – Grindervegen - Slettumvegen til
barnehagen – FV177 nordover til Hovlandvegen
- Hauglørkevegen til skolen - Bjørkelunden til YX
- FV177 til Joker - Fotballbanen.

Kjøreplan for Skolemusikken:

Start fra skolen kl 08:30. Kjører rundt i Fenstad,
spiller på veien underveis.

DIGITAL FEIRING I FENSTAD

08:00 Flaggheising ved skolen

08:30 Skolemusikken kjører rundt i Fenstad

12:00 Hestekortesje rundt i Fenstad

Ca 15:00 Kortesje med veteranbiler gjennom Fenstad. FV179
fra Svanfossen til Joker, videre FV 177 mot Vormsund

17. mai i Fenstad 2021

FAU ved Fenstad skole har en egen Facebook-side
med oppdatering av den digitale 17. maifeiringen
2021.

Digital loddsalg med trekning

Del bilder på Facebook-siden

Blaker Sparebank blir generalsponsor i Fenstad Fotballklubb

18. november signerte Fenstad Fotballklubb en sponsoravtale med Blaker Sparebank.

- I en liten klubb med begrensede midler er en slik avtale gull verdt. Vi har allerede hatt noen møter med Blaker Sparebank om veien videre, og hvordan vi sammen skal få mest mulig ut av avtalen, sier Ronny Johnsen, leder i Fenstad FK.

- Jeg må jo si jeg fikk litt hakeslepp da Lars i Blaker ringte meg og spurte om vi kunne tenke oss å se på et samarbeid. Kan vel si at det ikke skjer hver dag at en så stor aktør kontakter oss med ønske om en sponsoravtale. Jeg er både glad og ydmyk for at de ønsker å satse på et lite sted

og en liten klubb som Fenstad Fotballklubb.

For Blaker Sparebank betyr denne avtalen mye. Vi ønsker å være med på å bygge både klubb og tettsted. Vi ser på Fenstad som et spennende område hvor vi kan samarbeide om et enda bedre sted å bo. Vi er stolte over å være generalsponsor for Fenstad FK, sier Lars Eugen Andresen.

Klubben har nå fått oppgradert kiosken på klubbhuset. Når kampene kommer i gang blir det også mulighet for å få kjøpt seg en varm pølse under kampene.

Det er også i år planer om å få malt klubbhuset utvendig.

- Klubbhuset vårt ligger jo midt i byggefeltet i Fenstad, så vi ser det som viktig at bygget får en liten oppgradering med et nytt malingsstrøk. Vi har også

nylig fått opp noen utelys slik at det skal se litt triveligere ut, sier Johnsen.

- Bare korona-restriksjonene letter litt og den verste smittefaren er over, ønsker vi sammen med Fenstad Fotballklubb å arrangere kvelder hvor vi kan informere om spennende temaer folk bryr seg om, sier Andresen.

- Vi ønsker også at klubbhuset skal brukes mer av Fenstads befolkning, og håper slike kvelder kan samle folk. Samtidig ønsker vi å se på muligheten for at klubbhuset også kan bli et fast møtepunkt for våre eldre, slik at de kan møtes for å slå av en prat, og ta en kaffekopp. Det er jo hyggelig om klubbhuset blir brukt, sier Johnsen.

e-Sport står også på planen for Fenstad Fotballklubb. Det er avholdt noen møter med andre klubber som er i gang med dette, eller i startfasen for å starte opp.

Fenstad Fotballklubb mottar ett årlig beløp fra Blaker Sparebank, samt en provisjon av nye kunder klubben klarer å hente til banken.

Vi blir selvfølgelig veldig glade om mange Fenstadsøkninger ønsker å gi Blaker Sparebank en sjanse til å gi dem et godt tilbud på lån og forsikringer.

Dersom noen ønsker å få et tilbud fra Blaker Sparebank kan de enten ta kontakt med Ronny Johnsen i Fenstad Fotballklubb (922 85 687) eller Lars Eugen Andresen i Blaker Sparebank (922 96 277).

Det er viktig at Blaker fanger opp at det er kunder fra Fenstad, slik at klubben får sin andel i henhold til avtalen.

Fenstad vel

Fenstad vel er aktive på nett og i sosiale medier.

www.fenstad.no

Fenstad vel **@fenstadvel**

Redaksjon: Boye Trandum, Vivi Aaslund, Ingrid H. G. Østvold

? Hvor er dette?

Som fast spalte vil vi nå trykke bilder fra Fenstad, med en litt uvant vinkel eller fokusert på en spesiell detalj. Alle kan være med å gjette på hva det er eller hvor det er.

Send inn ditt svar til Ingrid Helene Grøtta Østvold, sms 93287262 eller på e-post post@mybelovedones.be.

Vinnere av «Hvor er dette» og «Smårollinger i Fenstad» i 2020 ble Oskar Nordlie og Hilde Fredly. De får en fruktkurv i premie.

Turtipset

Pakk sekken med en liten niste og drikk. Ta på deg turskoene. Ta deg en tur ut i skogen enten alene eller med familie og venner. Her kommer et lite turtips.

Valstadvarden—Fenstads høyeste punkt

Turen tar utgangspunkt ved Vika. Du tar Kampåvegen 100 meter mot Rudsetra og tar til høyre. Følg veien til Dalsjøhytta og ta stien til venstre (merket Vardehøgda - rundløype). Fra Vika til Dalsjøhytta er det ca 750 meter. Det venter nå ca 1 km med klatring på godt

oppmerket sti. Etter en rast på toppen (410 moh) følger du stien videre til Ruggesteinen. Umiddelbart etter denne tar du til høyre (skiltet viser Vardehøgda - Vika). Det går nedoverbakke til Dalsjøen, hvor du tar til høyre på traktorvegen. I lia til høyre vil det bugne av blåveis hvis turen tas til rett årstid. Følg veien til Dalsjøhytta, så kan du ta til venstre, -rett etter hytta, og følge stien mot Vika. Hele turen er på ca 4,8 km. og tar fra 1-2 timer, alt avhengig av tempo og hvor lenge du vil raste.

Ikke glem å skrive i gjesteboka på Vardehøgda og Ruggestein—kanskje du finner et lite troll på din vei også??

På www.fenstad.no finner du flere turtips på ruter i Fenstad.

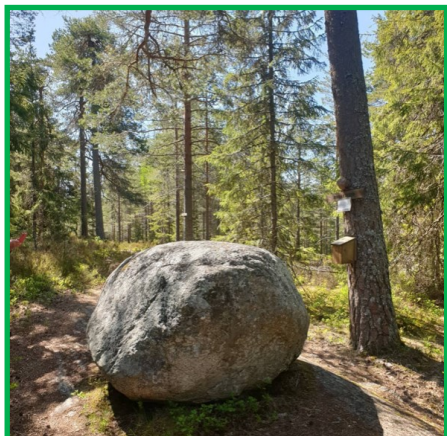

Foto: Bjørn Sandvold

FENSTAD VEL PÅ INSTAGRAM

Vi oppfordrer alle i Fenstad til å dele bilder på Instagram. Instagram er et sosial bildetjeneste.

Du finner oss under @fenstadvel

Ved bruk av hashtag så er bilder «søkbare» og tilgjengelige om man har offentlig profil. Bruk f.eks #fenstadvel #fenstadimithjerte «fenstadskogen #fenstad

Vi vil plukke ut noen bilder fra Instagram og ta med i Fenstadsøkningen i neste nummer.

ninnitranum • Følg
Fenstad, Akershus, Norway

Foto: Ninni Tranum

gulli80_ute_i... • Følg

Foto: Gunn Hege Lieng

fenstadvel • Følg
Fenstad, Akershus, Norway

Foto: Ingvild Haug Braaten

Gardene i Fenstad

Garden mellom høystakkene på vollen

Tekst: Vivi Aaslund

Staksvoll, 30. mars 1958

Staksvoll er den ene av de to gardene i Fenstad som ligger øst for fylkesvei 177. (Borgen er den andre). Den ligger oppunder skogen nord i bygda. Navnet har sin opprinnelse fra gammalnorsk, stakkr, stakk i betydningen høystakk og voll, grasslette. Skrivemåten har vært både Staksvallom og Staxvold. Det er ikke godt å si når Staksvoll ble ryddet, men mulig den stammer fra vikingtiden, rundt år 800 fram til år 1000.

Det skal i tidligere tider ha vært to gardsbruk her. I 1577 er de slått sammen. Som i de andre gardene, hadde kirken de største eierandelene i Staksvoll. Her nevnes både Nes kirke og Strøm kirke i Sør-Odal. Noe var også såkalt bondegods, og brukerne bygslet eiendommen.

Den første registrerte brukeren var Embret i 1514. Gjennom de neste drøye hundre årene, het brukerne Jon, Gunder og Amund. Amund drev garden sannsynligvis fra 1626 fram til sin død i 1643 da enka Mari overtok. Hun giftet seg igjen med Alf Einarsen. Senere

overtok Maris sønn Embret Amundsen. Han døde i 1730 og var da over 100 år gammel.

Etterkommeren Syver Hansen ble omkring 1740 den første delvise sjøleier på Staksvoll. Kirken beholdt fortsatt sin andel i garden. På dødsboauksjon etter eieren av bondegodset, Johanne Neve, sikret han seg hennes andel i garden. Johanne Neve var ingen hvemsomhelst. Hun var enke etter Erich Mogenssøn som bygde den staselige Linderud gård i Oslo. Syver var nok av de største og mest velbeslåtte bønder i bygda. Da han døde i 1761, var besetningen på sju hester, 22 storfe, 15 sauer og 14 svin. Nettoformuen var på 720 riksdaler, vel 21.000 i dagens kroneverdi.

Gjennom de neste hundre år oppsto flere strider om både odelsrett og eiendomsrett. Med giftermål gjennom familier gardene imellom, som vanlig var, kom det krav både fra Valstad, Rud og Bråeng. De fleste konflikter endte med forlik.

Først i 1868 ble bonden på Staksvoll fullt

og helt sjøleier. Lars Syversen fikk skjøte av Nes kommune som var eier av bygdas kirker. Nes kirke hadde eid parti garden så langt tilbake som på 1500-tallet. Lars fikk kjøpe Staksvoll eng som parsellen het, og leilendingsjorda var nå historie.

Den siste eier og etterkommer etter en noe broket slektstavle fra 1789, var Lars Syversens sønn Thorvald Staxvold. Han var en samfunnsinteressert gardbruker. Som tidligere venstremann, etter hvert i partiet Høyre, ble han valgt inn i kommunestyre og formannskap i 1896 og fram til sin død i 1912.

Han var også mangeårig medlem av styret i Nes telefonselskap. I ekteskap med Kaja fra Bråeng ble det ingen barn. I 1909 opprettet de et legat på 4000 kroner (kr. 280.500 i 2020-verdi). Halvparten av rentene skulle hvert år deles ut til verdig trengende i Fenstad som ikke fikk fattigunderstøttelse. Men ved høytider kunne også de få et mindre beløp. Legatet ble opphevet i 1976.

Ved Thorvald Staxvolds begravelse ble det langt ned en sølvkrans fra Nes kommune som takk for hans mangeårige virke.

ad – Staksvoll, gnr 6

Kransen ble i sin tid innfelt i gravstøtten ved Fenstad kirke.

Også tjenerne og arbeiderne hadde krans ved båren med ordene om at han hadde vært som en omsorgsfull far for dem.

Kaja Staksvoll solgte i 1913 garden til Hans Sveinung Oppegaard og den er fortsatt i denne slektens eie.

Staksvoll er på 330 mål innmark og om lag 2500 mål skog. Det er fraskilt åtte bruksnummer.

Staksvoll hadde flere husmannsplasser. De fleste lå øst for garden oppe skogen.

Noen er i dag merket.

To av plassene het Staksvollstua. På den ene Staksvollstua var Peder Arnesen den første husmann som er registrert der, midt på 1700-tallet. Plassen ble nedlagt omkring 1925. I den andre stua bodde i 1900 husmannen Edvard Hansen.

Sagen var en plass som lå i tilknytning til gardens sagbruk. Stedet lå i nærheten av der Nes Ski- og Sykkelanlegg er nå. Den siste husmannen her var sagmester Hans Syversen. Saga på Staksvoll har en lang historie. Den ble bygd på 1600-tallet. I 1760 fikk den før nevnte Syver Hansen bevilling til å opprette en bygdesag, «...da det er høyst fornødent for distriktet». Han kunne skjære 600-800 bord om året uten å skade skogen.

På plassene Kalvehaugen og Perslykkja hadde husmennene en virksomhet utenom forpliktelsene til bonden, en skredder og en skomaker.

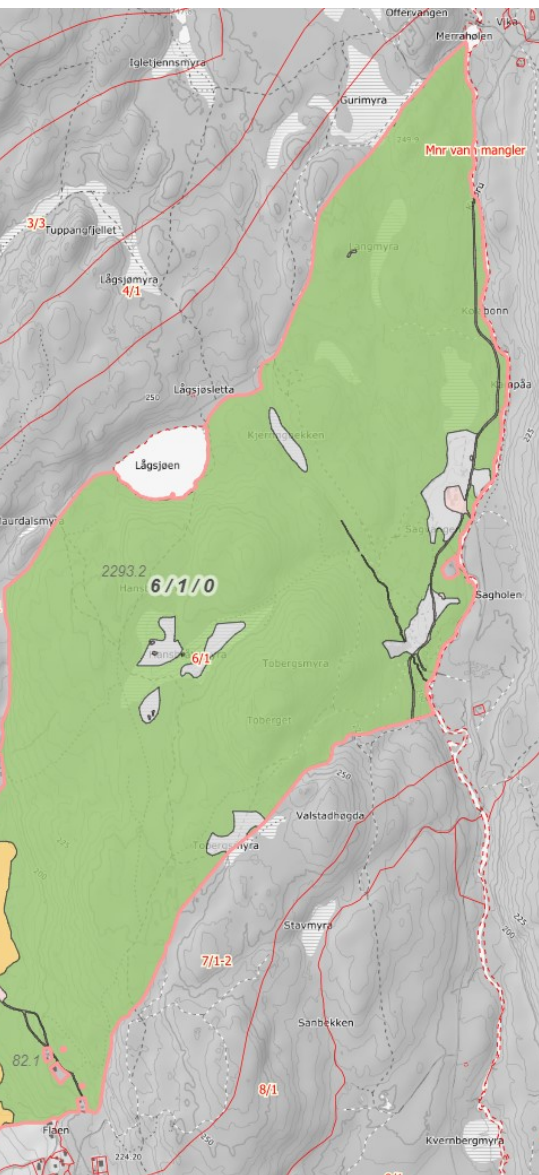
Andersstua er nok oppkalt etter den

første husmannen på denne plassen omkring 1800, Anders Evensen. Han var skoleholder. Da det ble opprettet skoleroder i Nes, ble Anders Evensen ansatt som lærer i det sjette distriktet, det såkalte Fintorpenes distrikt som omfattet boplassene øst på Skauen. Det var ingen enkel oppgave. Evensen beklaget at han om vinteren bare hadde holdt skole to dager i Netmangen. Ingen der kunne heller ta imot læreren i losji. Bosetterne hadde ikke annet å spise en barkebrød i årene 1799 og 1800 da det gikk helt galt med avlingene. Mange barn kunne heller ikke møte fordi de ikke hadde spist på to- tre dager.

I Hansbråten het den siste husmann Julius Olsen som døde i 1888.

I følge folketellingen 1910, var det fortsatt husmenn både i Staksvollstuen og i Åsen (søndre og nordre). Det bodde folk på disse plassene i mange år.

Kilder: Nes bygdebok, Nasjonabibliotekets digitale avisarkiv.

En grusom straff.

I *Norges Rigstidende* i 1827 kan vi lese om en dramatisk rettergang. Inger (eller Marthe) Larsdatter Staxvold var høyst sannsynlig av tjenestefolk fra Staksvoll som hadde havnet i denne hendelsen. Om straffene ble fullbyrdet, vet vi ingenting om.

Sager paadømt ved Høiesteret 29. mai 1827:

Lars Nielsen Fuglerudsbækken (*i Eidsvoll, vår anmerkn*), Inger (eller Marthe) Larsdatter Staxvold og Kari Hansdatter Fuglerudsbækken, tiltalte Samtlige for Blodskam og Sistnævnte tillige for Barnefødsel i Dølgemaal og

Fostermord.

Ved den af Sorenskriveren over Øvre Rommerige, kammerraad Borchsenius og Meddomsmænd avsagte Dom: Arrestanten Lars Nielsen og Arrestandinden Inger (eller Marthe) Larsdatter Staxvold bør have deres Liv forbrudt hvorhos deres Kroppe, naar de er halshuggede, bør kastes på en Ild og opbrændes. Arrestandinden Kari Hansdatter Fuglerudsbækken bør ligeledes miste sin Hals, og hennes Hoved sættes på en Stage.

Dom: De ergangne Domme bør ved Magt at stande.

Fra Smedtangen til Sørлие

Johnny Steinar Sørлие, født og oppvokst på Sørлие i Åland, har nettopp avsluttet arbeidet med ei slektsbok. Det er blitt en bok med god oversikt over slekta si på farsiden tilbake til 1747. Han har også skrevet små historier fra sin barndom. Boka på 156 sider, er rikt illustrert.

Når kom du på tanken om å lage ei slik bok?

Ønsket om å få nedtegnet slektshistoria har ligget lenge i bakhodet. Sammen med bror Kai Arild og nevø Espen, er vi i overkant interessert i slekta vår. Da biblioteket på Årnes annonserte et skrivekurs, meldte jeg meg på. Jeg hadde ingen kunnskaper om hvordan jeg skulle angripe et slikt bokprosjekt, men kurset ga meg både inspirasjon og lyst til å komme i gang. I tillegg har jeg deltatt på kurs i slektsforskning som Raumnes historielag har arrangert. Det var også

veldig nyttig. Da vi fant en mengde amerikabrev under ombygging av huset på Sørлие, satte det fart i planen.

Du begynner i Smedtangen. Hvor lå den plassen?

Plassen lå en tange ned mot Kampåa sør for Nordby forsamlingshus. Husene er for lengst borte. Jordet opp mot Ålandsveien ble kalt Smedtanglykkja. Navnet på denne husmannsplassen tilsier jo at det opprinnelig har bodd en smed der og at det da naturligvis sto ei smie der. Den første som er registrert der i 1815, het Arne Gulbrandsen født 1789, er min tipp-tippoldefar. Kona het Anne Maria Arnesdatter. Den eldste sønnen, Gulbrand Arnesen, min tippoldefar, var sannsynligvis den første husmann i Tranum i Åland, rundt 1837. Av de sju barna han og kona Berte Marie fikk, emigrerte fem av dem til Amerika mellom 1850 og 1890. De to som ble

igjen i Fenstad, var Karen, som ble gift med Wilhelm i Fenstadgrinda og min oldefar Gustav som etter hvert kom til Sørлие. Vi har kontakt med etterkommere i USA, hovedsakelig i Wisconsin. Kai Arild og Espen besøkte forresten slektninger våre "over there" for et par år siden.

Men hvordan har du skaffet til veie alle opplysningene?

Hovedsakelig fra Nes bygdebok, folketellinger og kirkebøker som er skannet og tilgjengelig på digitalarkivet.no.

Kai Arild og Espen har hentet opplysninger på Riksarkivet. I tillegg har jeg hatt kontakt med personer i de ulike slektsgrenene.

Dokumenter, kvitteringer og annet som vi fant på Sørлие under ombyggingen av huset, har vært til stor nytte for å lage historier rundt dem. Både bestefar Halvor og pappa Kåre var flinke til å fortelle fra eldre dager som jeg utrolig nok har klart å erindre.

Det må jo være mange etterkommere etter Arne Gulbrandsen?

Ja, jeg har ikke noe tall, det vil være en enorm oppgave å få oversikter over alle etterkommerne helt opp til i dag. Det kom jo 11 barn til verden i Smedtangen. I tillegg til de som etter hvert la ut på reisen til USA, har vi funnet slektskap som for eksempel i Eidsvoll, Oslo, Trøndelag og i Vestfold.

Du har også skrevet små historier fra barndommen i boka?

Ja det var lederen på skrivekurset som fikk meg på en slik tanke. Jeg synes det er viktig å formidle hvordan vi hadde det i oppveksten på 1950- 60-årene.

vaa

Johnny Steinar Sørлие med den ferdige slektsboka. Han flyttet som 16-åring ut av barndomshjemmet for å ta utdanning og arbeid i Oslo. Sjøl om han og kona Kjersti har bodd på Fjellfoten i mange år, er han fenstadsøkning i hjertet og en ivrig deltaker i dugnadsgjengen i Nes Ski- og Sykkelanlegg. De som vil ha interesse av boka, kan ta kontakt med Johnny.

TIPPING
RIKSTOTO
POST
APOTEK-UTSALG

NORSK TIPPING

TOTO

joker

FENSTAD
www.joker.no

ÅPNINGSTIDER
MANDAG - FREDAG
7-20
LØRDAG
9-19

Vi kan friste med VARM LUNSMAT Ring 63 90 41 41 og bestill PIZZA

 FENSTAD AUTO AS
Vi er der du er

Eidsvollvegen 831, 2170 Fenstad. Tlf. 63 90 89 00.
Besøk oss også på: www.fenstadauto.no

Nybil • Bruktbil • Snøscootere • Service og ettermarked

Stjel varme med en CTC varmepumpe

Varmepumpene EcoHeat (væske/vann) og EcoAir (luft/vann), stjeler effektivt varme fra naturen rundt deg.

- Du sparer fra 50 til 70% av fyringsutgiftene
- Du øker verdien på huset
- Du får høy komfort og et deilig inneklima

**DET ER FAKTISK
LOV Å STJELE
VARME FRA
NATUREN**

Snakk med oss om hva som er riktig løsning for ditt hus.

www.NVG.as Norsk Varmegjenvinning AS

Eidsvollvegen, 2170 FENSTAD
Telefon 63 90 21 35. E-post: post@nvg.as

YX Kampå

Tlf. 63 90 43 53

Nyoppusset flott butikk og stasjon

Godt utvalg av mat:
Kebab, Hamburgere, pizza og pølser
vafler, boller,
kioskvarer og noe daglivarer

Kom innom eller ring og bestill

 Kampå bensin & service, Fenstad

isenkrambutikken
...en annerledes jernvareforretning...

Adresse: Eidsvollvegen 481-515, 2160 Vormsund
Tlf: 63 90 11 90 - www.isenkrambutikken.no

Din jernvarebutikk i Fenstad!

Ny dam ved

Tekst: Ingrid H. G. Østvold

Ellingsjøen er et populært tursted for mange i Fenstad og Nes.

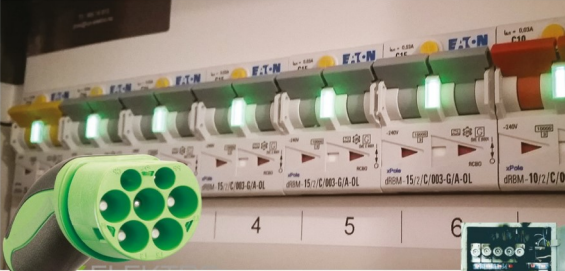
På nordsiden av sjøen finner du

Jørgenbua som er en koselig gapahuk med bålpanne. Ellingsjøen var tidligere drikkevannskilde for Fenstad og omegn.

For de årvåkne så har nok mange lagt

merke til rehabiliteringen som har vært ved pumpehuset og muren. På grunn av langvarig forvitring og sprekkdannelser var det fare for at dammen kollapset hvis ingenting ble gjort. Vi setter alle pris på denne rehabiliteringen slik at dammen trygt kan brukes.

OMBYGGING AV SIKRINGSSKAP

Vi bygger om til automatsikringer med inntil 8 kurser, jordfeilbryter og hovedsikring!

6990,- Fra kr.
inkl. mva.

Ser sikringsskapet ditt sånn ut? **Ta kontakt med oss for gratis befaring**

TRENGER DU HJEMMELADER TIL EL-BILEN?

Vi installerer ladestasjon hjemme hos deg med egen kurs fra sikringsskap og inntil 10 m kabel

12.990,- Fra kr.
inkl. mva.

Vi utfører også **el-kontroll, internkontroll og termofotografering** i elektriske anlegg: bolig, næring og landbruk.

Øvre Hagaveg 2, 2150 Årnes
Tlf. 63 90 07 80
post@arneselektro.no
arneselektro.no

Ellingsjøen

NVE påla Nes kommune å rehabilitere dammen. Derfor har det vært lav vannstand i Ellingsjøen en periode i vinter og våre.

I en artikkel i Raumnes sto det følgende om denne rehabiliteringen:
«Rolf I. Steffenrud har vært kommunens

frivillige høyre hånd i en årrekke og har regulert vannstanden i sjøen etter erfaringer og tabeller. Steffenrud vet hvor lunefull nedfallsområdet er og at sjøen raskt fylles opp via oppkomme under overflaten. Dette skaper vanskelige isforhold og fare for nedstrøms beboere og fylkesvegen.

Dam Ellingsjøen ble revurdert av Multiconsult i 2016. Revurderingen konkluderte med at dammen hadde manglende flomavledningsevne og manglende stabilitet for lasttilfelle HRV+ is. (Høyeste regulerte vannstand+ is)

Norconsult AS er engasjert av Nes kommune for å utarbeide Teknisk Plan for nødvendige tiltak ved dam Ellingsjøen i henhold til Forskrift om sikkerhet ved vassdragsanlegg (Damsikkerhetsforskriften) og tilhørende retningslinjer. Dammen ble befart 23.5.2018 og alternativer for rehabiliteringen ble utredet. Norconsult AS har gitt oss budsjettpris og utarbeidet tegninger og teknisk plan som grunnlag for utførelsen.»

CONSTO Anlegg sto for gjennomføringen av rehabiliteringen som nå er ferdig.

Dammen har blitt forsterket slik at det kan takle endrede klimatiske forhold. Nye gjerder og opplysningsskilt er satt

opp. Det ble også montert ny damluke (ventil).

Fenstad vel vil anskaffe flere krakkebord og sammen med grunneier Trond Grøndahl ruste opp plassen ved dammen slik at det blir en fin plass for badegjester. Ellingsjøen har fint og rent vann og badetemperaturen er ofte behagelig i sommerhalvåret. Dammen er et fint utgangspunkt for bading, for de som kan svømme.

Fenstad vel anmoder bygdefolket å nyte plassen. Husk å rydde opp etter deg!

"Smyva" tel Hans og Ole

Engebretsen

Tekst: Sverre Rimstad

Hans og Ole var oppvokst i og ved smyva tel faren Halvor ved Gørrbekkteiet i Fenstad. Faren døde i 1937. Da hadde brødrene fått seg smietomt nord for butikken på Heimvard, ved "Chaussèen". Dette var nok meir framtidsretta ved hovedvegen.

Tilbake fra tidenes morgen hadde smedene en særskilt status i samfunnet. Først fordi de kunne bearbeide et sterkt og nyttig materiale til redskaper og utstyr til lettelsers i vanlig arbeid og dernest til oppgaver som ikke kunne utføres med tre- eller steinverktøy. Ofte fulgte yrket og faglig læring familien fra far til sønner eller hos en smed i nabolaget. I tettere befolka områder og ved bystrøk kunne det være smedlaug som blant andre handverksgrupper.

Hans og Ole sitt smiebygg hadde bare det nødvendige for virksomheten. "Kjernen" eller hjertet i smia var **essa**, solid oppmurt med breitt, skrånende røykfang opp til ei godt dimensjonert pipe. Belgen som ga luft til essa var drevet med elmotor. Før strømmen kom var belgene hand- eller fotdrevet. På et bilde av smia ser vi tre strømtråder inn i gavlen. altså hadde de trefase strøm for litt større motorer, trolig ei tid etter krigen. Var smeden før dette aleine, måtte han veksle på å gløde jernet og betjene belgen. Hadde han hjelpesmann til å dra eller trå belgen, kunne han konsentrere seg om smiinga. Fra gammelt vart nok smiekøl, og da trekøl skaffet så nær som mulig, men ut over 1900-tallet var innkjøpt steinkøl fra kjølhndlere vanlig. Mulig at steinkøl også ga høyere varme. Av gode grunner hadde smierommet bare jordgulv. Ved essa sto et romslig vannkar, vanlig med ei låg treflynne eller en avskjæring av ei tre- eller jerntynne. Ved essa og vasstynna utførte

smedene sine kunststykker når metall til økser, kniver, ljåer og annet som krevde hardt metall skulle herdes. Et øvet øye fulgte emnet i essa til det hadde rette glofargen, tok det så med tanga og formet det på ambolten om nødvendig før det fikk sine fresende sekunder i vatnet. Holdt det så opp i lufta og så etter rett blåfarge om det måtte ha en eller fleire turer i vatnet eller om nødvendig en ny tur i essa før det var klart til sluttsmiing eller finpuss.

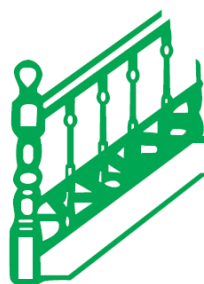
Innafor smierommet hadde de det mest nødvendige som kapp- og bandsag for et treverksted. Dette var for å lage emner til reparasjon eller nye deler av trematerialer som til vogner og hestesleder. På sørsia av smia var det et halvtak der de til nød kunne stå å sko en hest i regn eller snøvær. Fra gammelt av og til traktorene tok over mye av kjøringa i jordbruket og etter hvert i skogen var skoing av hester en stor del av smedenes arbeid. Dette krevde sterke armer og god rygg og ikke minst handlag med dyr.

Verking av kløvene med hovkniv og rasp krevde særskilt kunnskap om hva som kunne gjøres. Hesten måtte ikke bli halt etter skoinga. Sømmene måtte derfor settes riktig. Før vinteren måtte skoene broddes for at hesten skulle klare seg på isen. Om våren måtte vinterskoene av og

sommerskoning på. Innimellom klarte nok de fleste hestekara sjøl vedlikehold som å feste lause sko, men justeringer og

omlegging forekom heile året også med smedens hjelp. Jeg husker Oles utbrudd med en urolig hest under skoning : "Stå stille med deg, din kakunu !". Smedene var erfarne og dyktige med hester, men det fortaltes om hendinger der de eller andre var skadet ved slikt arbeid.

Overgang fra hestebruk til traktor var litt på gang før krigen og økte på ut over femtitallet. Mange tok i bruk hesteredskap bak traktoren. Dette kunne kreve noe tilpassing og smedene måtte trå til. Noenlunde enkelt så lenge det gjaldt trekkredskap, men meir omfattende om for eksempel såmaskiner og annet skulle festes til trepunktet på hydraulikken. Men Engebretsenbrødrene gjorde fleire slike ombygginger som vart vellykka. Hesteredskap som harver og annet viste seg noen ganger for svake til traktorbruk. Da var det godt å få de forsterket hos smeden i stedet for å kjøpe nytt i den omgang.

KÅRSTAD

TREVAREFABRIKK

Etablert 1949

Gode trapper fra første trinn

Movegen, 2170 FENSTAD • Tlf: 63 90 41 71 • Faks: 63 90 91 78
k-kaarst@online.no • www.kaarstadtrapp.no

Tekniske krav: Jern- og stålqualiteter, dimensjoner på gjengesnitt og forskjellige gjengetyper var nødvendig kunnskap som smedene

ervert gjennom praksis. Engelske og norske tommer var ikke like og krevde forskjellige gjengesnitt. Ei forklaring fra trelasteksporten var at når materialer blei skåret i norske tommer og da de kom tørket til England var de krøpet til i nærhet av engelske tommer. Til sveising og skjærebrenning var gass først i bruk og seinere elektrisk sveising med elektroder. For gode resultat krevdes kunnskap og ferdigheter

som kom med praksis.

Sosialt møtested: Smyva var ikke bare et sted for tungt og spesielt arbeid. Der møttes også folk som tok en avstikker fra riksvegen og slo av en prat med smedene eller andre som var innom. Historier fortaltes og nyheter vart formidlet. Sikkert en utfordring for smedbrødrene å balansere arbeid mot pratesjuka

bygdefolk. En pleiepasient, Lauritsen var av og til innom. Når han la lua på bakken kunne han stå fleire minutter på hodet på den. Jeg så han gikk en bra stor runde på henda foran smia. Dette var meir enn en engangsopptreden til underholdning for andre og ikke mange fenstadsoktninger som gjorde han etter. Harald Slutten, vandreren og reintoneelskeren, likte seg ved smia. Ambolten hos Engebretsenkara ga en tone som Harald elsket. Var han i nærheten kom han for å lytte til den. Slag med hestesko mot hverandre ga forskjellige toner. Noen likte han å høre og han kunne få med seg fem, seks brukte sko heim til Slutten. To gardbrukere møttes en gang med nye traktorer, en Ferguson "Gråtass" og en sjeldnere, Steyr. De avtalte kappkjøring utover mot Holtermeieriet. Til Steyreierens overraskelse vant karen med Ferguson konkurransen.

Allsidighet var smedenes styrke og varemerke. Mary, datter av Hans forteller at faren fikk tak i noen sykkeldele og satte den sammen til hennes første sykkel mens hun gikk i folkeskolen. Sykkelen må ha blitt bra, for fleire misunte henne den og noen skar merke i setet.

Skøytesport var det ikke mye av i Fenstad, men når forholda tillot det og skøyteburde slipes var det hjelp å få hos smedene.

Harry Johansen skriver i heftet "Før i væla": "I smia til Engebretsenkara var det liv og røre. Den hadde en spesiell atmosfære med hardtrampet jordgulv og esse - eller smiusted - med rødglødende kull og jern. Klangen fra hammer og ambolt henger ennå i ørene sammen med smedens røst."

Smyva til Hans og Ole brant våren 1959. Den vart ikke bygd opp igjen. Første vinteren etter var Ole sagmester og Hans maskinist på ei sag, først ved Buhol og så ved Hanskesjøen inne på skogen øst for Årnes. Deretter arbeidet Hans på Fossumfabrikken i Nordkisa og seinere på CTC, Årnes. Ole var på Fenstad Auto ei tid før han fortsatte som sagmester på Raumnesbruket fram til pensjonsalderen.

Muntlige kilder: Mary Bråten, født Engebretsen og Aage Werner Engebretsen.

Skriftlig: Harry Johansen: "Før i væla. Småhistorier fra Nes". 2.opplag, Eidsvoll 2000.

Ole Hovland og Ole Engebretsen

FENSTAD BYGG AS

ENTREPRENØR OG BYGGMESTERFORRETNING

Flyfoto i Fenst

Flyfoto over Nordenga ble tatt rundt 1964. I dag har stedet adresse Grindervegen 140, rett overfor barnehagen.

Ingen av disse husene på Nordenga står i dag. Låven brant ned i 1970. Våningshuset ble revet i 1979 da ny bolig og garasje skulle bygges.

Nordenga var husmannsplass under Øvre Grinder. Den eneste husmann som vi med sikkerhet vet har bodd der, var Hans Paulsen. Han var født i 1869 og kom fra Holen i Åland. I 1916 ble plassen fraskilt og solgt til Johan Olsen fra Greniskogen. Han tok Nordengen som slektsnavn. Deretter var fenstadsøkningene Magnus Martinsen og Olai Ingjær eiere inntil de i 1931 solgte til Johan Adolfsen, oppvokst i Injer i Åland. Johan og kona Marta tok også navnet Nordengen. Johan døde i 1961 og stedet har siden vært i familiens eie.

Bolighuset ble oppført rundt 1900. Det var en halvpart av en tømmerbygning som ble flyttet fra en gard lenger nord, muligens Rolstad eller Ile. Hans Paulsen reiste huset, sannsynligvis den første på husmannsplassen. Andre halvparten av bygningen ble brukt til hus på Øvre Farset der Søren Paulsen bodde. Søren og Hans var brødre. Uthuset ble oppført av Johan Nordengen.

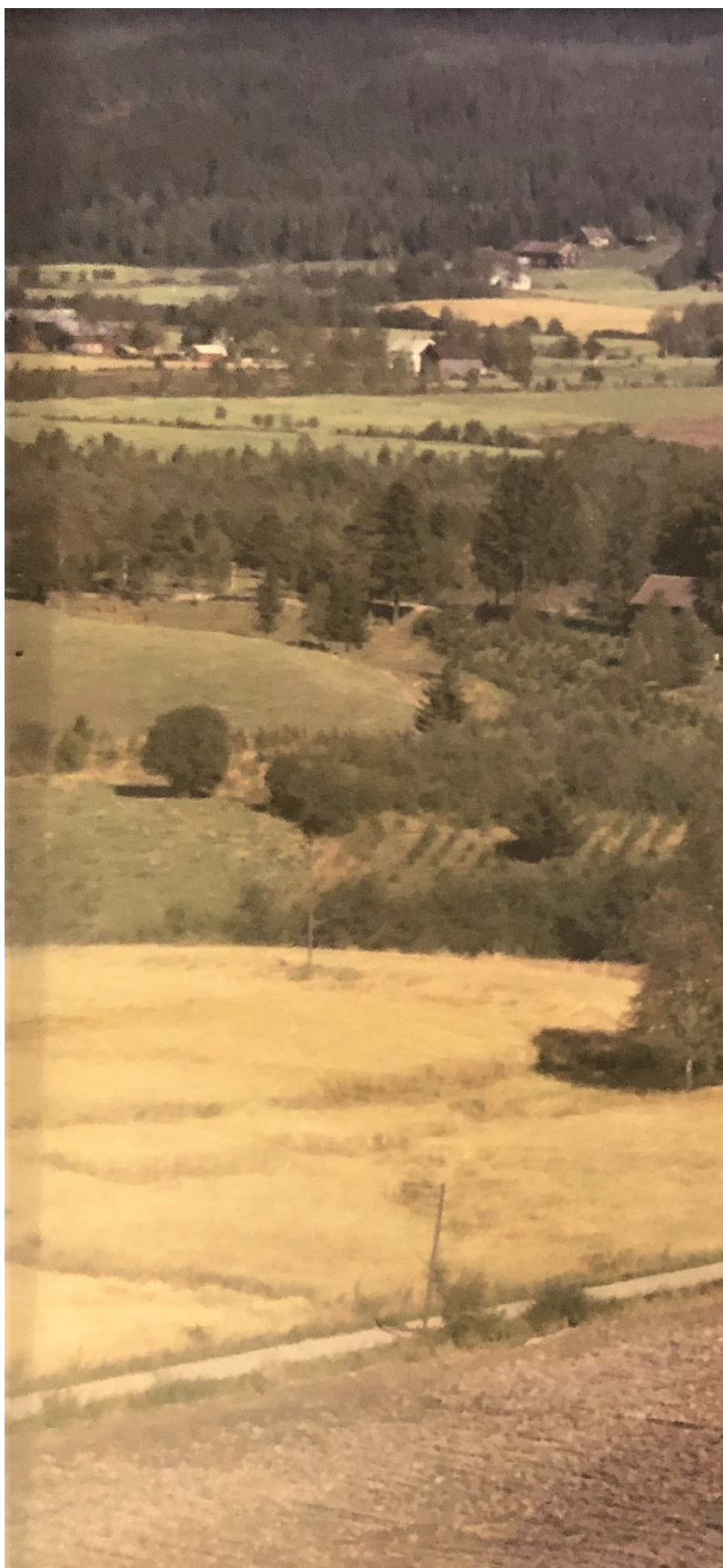
Det hvitmalte huset bak Nordenga er Enga, Rolstadenga, som ligger langs FV 177. Enga var en husmannsplass under Rolstad, antakelig fra rundt 1775. Huset ble reist av Ole Rolstad da eiendommen ble fradelt garden i 1951.

Til høyre for Enga ses Engbo. Etter krigen bygde Trygve Jøhndal opp sitt slakteri og pølsemakeri her. I tillegg hadde han også butikk for kjøttvarer. Bedriften ble solgt i 1983 og kjøttproduksjonen fortsatte. I dag lages det pizzabunner i bygget.

I overkant, midt i bildet, ligger den nye boligen til Gunvor og John Hovland i Kingelåsen. Rett bak skimtes Steffenrud med Høygård bakenfor låven der. I skogkanten øverst til venstre, ses Monsrud med både det gamle huset og låven. Begge disse bygningene er borte.

bt.

Foto utlånt av Steinar Johansen

ad - Nordenga

Nordenga ca 1964

En ganske vanlig dag

Tekst: Arne Kurland

Kremmer Pettersen var kommet til gards. Jakken hadde han hengt over stolryggen. Nå satt han bredbent på stolen, koffertlokket var slått opp slik at husfolket kunne beskue dukene, bordene, trådsnellene, sikkerhetsnålene og ellers mange små rariteter som var sirlig pakket i kofferten. Pettersen ble etter hvert enda mer bredbent og nå hadde han brettet opp skjorteermene og var riktig i godlaget.

Kofferten var velfylt i dag. Pettersen hadde for et par dager siden tatt med sin for alltid, Laura, med på bytur for å komplettere vareutvalget. De hadde også passet på å frekventere A/S Vinmonopolet i samme slengen for å etterfylle barskapet. Men barskapet ikke lot seg etterfylle, det var tomt igjen neste morgen! Men du verdens å fulle de hadde vært og så moro de hadde hatt det. To dager etter byturen var han igjen på farten til sin opparbeidede kundekrets. Kofferten var ganske tung så Pettersen måtte skifte hånd ganske ofte. Motsatt arm fungerte om vektstang. Etter hvert som han solgte unna og kofferten ble lettere, sank vektarmen lenger og lenger ned.

Pettersen passet alltid å komme rett før vi skulle spise dugurd. Han takket aldri nei til et måltid. Det hendte ofte han ikke kom seg av gårde før middagen ble servert. Laura, som lurte på hvor det var blitt av sin kjære kremmer, dukket behendig opp og derfor ble det middag på henne også.

Straks innafor grinda til gårdsplassen hadde Andreas nettopp avsluttet sin gudstjeneste. Han slo munnsillet to ganger i hånden før han puttet det i lomma. Munnsillet var orgelet hans. Andreas begynte ganske snart etter at han kom til Søgarn å rydde opp i en

steinhaug etter noe bygningsarbeid. Han var liten av vekst, men hadde et prektig hvitt skjegg. Og med hans hukende gange kunne han ligne på en nisse. Denne lille karen var sterk. I steinhaugen var det små og store steiner som alle måtte gi tapt for Andreas. Etter sorteringen begynte han på byggverket med først å legge gulv av de mindre steinene, så ble de større steinene lagt som et rekkverk på utsiden av gulvet. Til slutt ble de største steinene lagt slik at det ble et slags alter. Andreas hadde sitt kirkebygg klart!

Når vi fikk en ny pasient fra en eller annen institusjon, fulgte aldri en journal med. Ingen melding om eventuell medisiner, ingen adferdsbeskrivelser. Dette måtte mor og andre finne ut. At Andreas hadde vært misjonær på Madagaskar, ble bekreftet av personer som hadde tilgang til hans journaler. De som bodde på Bakkevold og Huser hadde etter hvert vennet seg til gudstjenestene til Andreas. En liten kar snakket et språk ingen skjønte og med innlagte samlar på munnspill.

Ness som var baker av yrke og mangeårig sanger i mannskor, hadde fått i oppdrag å gå til Huser med dagens post. Dette likte han dårlig for der fikk han alltid et eller annet oppdrag fra husets frue. Når Ness ble irritert eller frustrert, sang han. Denne gangen sang han både høyt og fort, selv nasjonalsangen ble unnagjort i en fei. Men etter at husfruen hadde satt fast fingrene i kjøttkverna mens han sveivet og ikke stoppet fort nok, var det slutt.

Jonas ruslet sakte og noe utålmodig rundt på gårdsplassen med sin lett kjennelige lommeørkle med fire knuter på hodet. Han likte seg best når han hadde noe å gjøre, helst ute på

jordene.

Ved veslebygningen holdt Lauritsen på med å slipe ljaen. Utrolig nok hadde han fått Johannes til å dra slipesteinen. Grøfteslåttan var i gang. Veien fra staurhuset og til Bakkevold ble slått på hver side, riktig fint ble det. Han var flinkt slåttekar, Lauritsen.

Kremmer Reidar Pettersen med sin Laura hadde omsider funnet ut at de måtte komme se hjem. De var i hvert fall ikke sultne der de strenet av gårde. Ønsket om besøk av kremmer Pettersen var vel ikke så veldig stort, men siden han først var kommet til gards, så var han der som et avbrekk fra alle andre dager.

Akkurat nå kom Olsen med kuene fra hamninga. Det var snart tid for melking.

I morgen kommer fiskebilen.

Arne Kurland vokste opp på Søndre Fenstad. I likhet med mange andre steder i Fenstad, hadde de her psykiatriske eller alkoholisererte pasienter i forpleining, de fleste fra Oslo kommune.

Mange av dem hadde gode evner, men også noen særegne trekk. Personene som er nevnt i fortellingen, var bosatt på gården i kortere eller lengre tidsrom.

Reidar Pettersen (1903-1962) var godt kjent rundt om i Fenstad der han gikk fra hus til hus med kremmerkofferten. Han var opprinnelig fra Oslo. Når, hvordan og hvorfor han og Laura havnet i Fenstad, er usikkert. De hadde husrom på ulike steder, blant annet ei hytte ved torvstrøfabrikken som lå inntil fotballbanen. En annen periode bodde de i Kølmla, eller Pettersenstua, nær Rolstadsletta som også var en fotballbane. På sine eldre dager bodde de på Breen i Vestre Fenstad.

Det skjer i Delbekk

Tekst: Karin Axelsen

Vi vil takke Fenstad vel for henvendelsen med ønske om å følge Delbekk husmannsplass fremover. Det synes vi er ordentlig stas.

I dette nummeret vil vi si noen ord om stabburet som kom opp på Delbekk rett før jul.

Vi har hatt et ønske om å bygge opp tunet igjen med stabbur og låve, og på sikt var vi klar for å finne et stabbur som skulle bli en del av tunet.

Litt tilfeldig, som mye annet vi gjør, kom det opp en annonse på Finn med «stabbur til salgs». Det som trigget i annonsen, var at den sto rett utenfor Årnes. Et lokalt stabbur vil passe inn på Delbekk.

Vi kontaktet selgeren og avtalte visning. Stabburet sto absolutt til vår forventning, og i en stilart som var karakteristisk for gamle stabbur fra Nes.

Selgeren var nok ikke klar over hvor gammel bua var, for stabburet var Sefrak registret, og da registrets som et bur fra 1700- tallet. Vi informerte selgeren at det beste ville være om stabburet fikk stå på bruket det da sto på, men det var selgeren ikke klar for. Vi fikk klar beskjed om ikke stabburet blir solgt og fjernet, kommer det til å falle ned og råtne på rot. Vi ble også informert om at stabburet allerede var muntlig lovet bort til noen fra Oslo som skulle bruke deler av det til hagestue.

Nei, nei, nei det kan du ikke gjøre, sa vi. Vi tar det så sant vi får tillatelse til å flytte det. Det ble Vippset over en symbolsk sum der og da så det ikke ble noe tull med Oslo-salg.

Vi sendte inn søknad på nedtaking på bruket utenfor Årnes, og om oppsetting på Delbekk. Siden stabburet var SEFRAK registret måtte søknaden behandles

både hos kommunen og fylkeskommunen. Til lykke for oss og til lykke for stabburet fikk vi tillatelse slik at vi kunne begynne planlegging av flytting og oppsett.

Etter diskusjoner og fantaseringer om å flytte det helt på bil eller med helikopter, landet vi på den tradisjonelle måten med å ta det ned stakk for stakk. Noe som nok var et klokt valg.

Vi ser at stabburet har blitt flyttet en eller kanskje to ganger tidligere. I skriftlige kilder står det at bua er flyttet dit vi hentet den i 1870- årene. Allerede den gangen blir bua omtalt som «gammel» Det som i alle fall er sikkert er at gulvet i første etasje som består av «halvkløyvde» tømmerstokker har blitt flyttet en gang til før det ble flyttet rundt 1870. Grunne til vi kan si dette er fordi det er 2 forskjellige sett med merking av plankene. Det ene settet med merking er som vi er vant til å se på eldre laftebygg; nemlig romertall. Det andre settet med merking av gulvet (vi antar dette er den eldste merkingen) er gjort av en person som ikke kjente til romertallsystemet.

Her er nemlig hver av de 18 golvplankene merket med ett stigende antall solid uthuggete merker hugget med øks. Dette tar jo nødvendigvis litt plass, så golvplanke nr 18 er «dekorert» med merker nesten 2/3-deler av hele plankens lengde.

Bua skal få et nytt liv på Delbekk. Tømmeret er tørt og fint. Den har fått en del juling av sola på sør øst-siden og vi vil her sette på en beskyttende varekledning.

Under årets vegalangs i Vormadalen skal ett av arrangementene være et kurs i komposisjonsmaling der vi skal koke egen maling og bruke stabburet som «malingscase». For de som vil og har lyst; sett av 31 juli til et artig kurs på Delbekk, der man lærer å lag den billigste og beste malingen.

For de som ønsker å følge oss litt tettere har vi konto på Instagram og FB Delbekk Husmannsplass.

Styret i Fenstad Vel

Leder	Per Erik Johnsen	Telefon 905 71 801	per.johnsen@fenstadbygg.no
Nestleder	Kari Engh Nyjordet	Telefon 416 97 021	kari.engh.nyjordet@gmail.com
Sekretær	Gunn Molstad	Telefon 932 31 746	gunnmolstad@live.no
Kasserer/Fenstadsøktningen	Boye Trandum	Telefon 941 51 465	boye.trandum@dnvgl.com
Styremedlem	Trond Molstad	Telefon 947 85 331	trond.molstad@live.no
Styremedlem	Ninni Aarhus Trandum	Telefon 920 12 752	ninni@akershus.com
Styremedlem	Tove Hansen	Telefon 40879409	tove_hansen95@hotmail.com
1. vara	Arne Hovland	Telefon 924 11 926	arne-hovland@hotmail.com
2. vara	Astrid Jakobsen	Telefon 415 33 9 38	astrid@fargerike-sletvold.no

Konto: 0540 08 48612 • Vi er med i grasrotandelen, gi din støtte til Fenstad Vel • Org.nr. 994 547 798 • www.fenstad.no
Bli Medlem • Kontingent kr 250,- for husstand, kr 150,- for pensjonister • Betal til konto 0540 08 48612 • Vipps 21271

Fenstad vel - aktiviteter

- ♦ Sommerrebus legges ut etter 17. mai. Følg med på Fenstad vel sin Facebook side.
- ♦ Nes Café - startet igjen 27. april. Ukentlig på tirsdager 10:30 – 13:30
- ♦ Fenstad-dagen planlegges 19. juni.
- ♦ Kafé på velhuset under Vegalangs i august
- ♦ Fenstad vel skal sette ut flere krakker ved Ellingsjødammen.
- ♦ Det jobbes med å kartlegge stier og gamle boplasser i Fenstad-skogene sammen med Fenstad skiklubb.
- ♦ Klipping av gress og rydding av badeplassen ved Merrahølen

LEIE AV FENSTAD VELHUS

Kontakt for
bestilling :

Arne Hovland tel 924 11 926

Tid *medlem/ikke medlem*

Ukedager: 500 /600

Fredag til søndag 1700/1800

Pluss 300 for vask pr leie

**Kom til oss så hjelper vi deg med fargesetting,
løsninger tilpasset ditt hjem og din smak!**

FARGERIKE
SLETVOLD

Ringvegen 23 - Jessheim - Tlf. 63 97 06 09
Mandag-fredag 09-18 Torsdag 09-19 Lørdag 09-16
www.fargerike-sletvold.no